

O I S O V I N Y

Nepostradatelný informační a inspirační zdroj pracovníků býv. OIS

Pravicový, liberálně-konzervativní chem.inž. občasník. Založeno r. 1996

Slovo úvodem

Vilém, Hynek i Jarmila už nás nechávají klidnými a spíše nás zajímá, jestli letos *Zmrzli* zase poničí poupata a květy nebo se budou držet zpátky. Květen je jinak příjemný měsíc a Praha je koncem května nejkrásnější. Polojasné teplé dny zlatí krajinu a přitom postrádají úmornost letních veder. Krátké rukávy a vítr na holé kůži nás opět omladí. A to my rádi, protože, bůhvíco nás čeká v létě. Vedra, sucha nebo povodně? Příroda má širokou paletu toho, jak nás vystrašit a zabavit. Možná se naštvale, že jsme tak samolibí, že bychom chtěli řídit už i klima. Ale třeba bude léto mírné, vlídné, jako beránek. Takové, jaké bývalo za našeho dětství.

I když Máchův Máj už splynul s historií, tak tu stále zbývá příjemná povinnost – zatahnout tu svoji pod kvetoucí strom a ujistit ji, že je to stále hezké. Tak nezapomeňte! A pak také 10.května na své maminky.

Motto

„Nejhorší je to, čeho jsme se na sobě dopustili sami.“

Z citátů, reklam, inzerátů a...

„Když se na moři stane neštěstí, je na pobřeží vždy dostatek moudrých.“ *Islandské přísloví*

„Klíč ke vši vědě je otázník.“ *Honoré de Balzac*

„Bud' moudřejší než ostatní, ale neříkej jim to.“

„Neposlouchej toho, kdo má odpovědi, ale toho, kdo má otázky.“ *Albert Einstein*

„Multikulturalismus je jako v ZOO nacpat všechna zvířata do jedné klece. Možná to trochu zjednoduší krmení“

„Jaký je rozdíl mezi demokracií a liberální demokracií? Jako mezi kazajkou a svěřací kazajkou.“

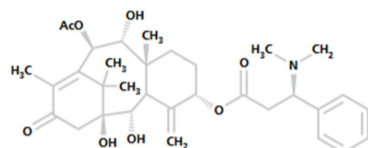
Víte, že?

- Umělá inteligence našla nové antibiotikum. Jedno z nejúčinnějších. Lék *halicin* funguje na jiném principu než dosavadní antibiotika, primárně totiž ničí schopnost bakterií uchovávat si energii. Je rovněž první, jenž byl objeven pomocí umělé inteligence, která dokázala prohledat rozsáhlé databáze léčiv. <http://jdem.cz/ffwcf2>
- Americký vývojový psycholog Howard Gardner je autorem teorie mnohočetné inteligence, kterou definoval v roce 1983 ve své knize *Dimenze myšlení*, kde definuje 8 druhů inteligence: lingvistická, matematicko-logická, vizuálně-prostorová, pohybová, hudební, interpersonální, intrapersonální (*rozumět sám sobě*) a přírodní. No, jde o to umět úspěšně přežít ve stále se měnícím světě.
- Lithium, které tolik potřebujeme do baterií nevzniklo v nitru hvězd termonukleární reakcí, ale vzniklo v mezihvězdném prostoru reakcí vysokoenergetického kosmického záření ze supernov s jádru prvků jako štěpný produkt. Jako součást kosmického prachu se pak dostalo při tvorbě sluneční soustavy i na naši planetu.
- Zajímavý článek o světových epidemiích v historii <http://jdem.cz/ffx868>

Zajímavá biochemie

Tisy rostou velmi pomalu a dlouho. Pravděpodobně nejstarší živý tis v Evropě se nachází na hřbitově sv. Cynoga v Defynnogu ve Walesu a předpokládá se, že může být až 5 000 let starý. Existují důkazy, že celý rod tisů je z evolučního hlediska velmi starý. Všechny části tisů, s výjimkou dužiny jedlého míšku (*proto ho někteří riskantní jedinci mlsají*), obsahují taxinové alkaloidy. Toxicita rostliny se sušením snižuje, takže

odřezky živých plotů jsou stejně jedovaté jako rostlina samotná. Někteří zástupci vysoké zvěře, jako jsou jeleni a daňci, však zelené části tisů bez úhony požírají a totéž je známo také o ovcích. Avšak pokud listy nebo větve pozrou ostatní živočišné – včetně koní, skotu, psů a lidí, otráví se. Může za to diterpenový alkaloid *taxin*. Tis je vnímán jako neodmyslitelný prvek středověké čarodějnické zahrady a opakovaně bývá zmiňován ve spojení s tajnými recepturami. Alkaloid *taxin* se velmi rychle vstřebává trávicím traktem a závažné příznaky otravy se projevují po 20-30 minutách. Většina postižených umírá do 2 hodin po požití tisů. Za smrtelnou dávku je považován nálev z 50 g jehličí. Dříve byl tis používán proti vzteklině, střevním parazitům, proti hadímu uštknutí, a zejména jako prostředek vyvolávající potrat, kdy po podání zemřela často i gravidní žena. V současnosti jsou tisové drogy považovány za zastaralé a značně nebezpečné. Z jehlic tisů se vyrábí cytostatikum *taxol*, jenž se užívá např. při karcinomu vaječniku, prsu či plic. *z knihy Smrtící rostliny*

Jako neodmyslitelný prvek středověké čarodějnické zahrady a opakovaně bývá zmiňován ve spojení s tajnými recepturami. Alkaloid *taxin* se velmi rychle vstřebává trávicím traktem a závažné příznaky otravy se projevují po 20-30 minutách. Většina postižených umírá do 2 hodin po požití tisů. Za smrtelnou dávku je považován nálev z 50 g jehličí. Dříve byl tis používán proti vzteklině, střevním parazitům, proti hadímu uštknutí, a zejména jako prostředek vyvolávající potrat, kdy po podání zemřela často i gravidní žena. V současnosti jsou tisové drogy považovány za zastaralé a značně nebezpečné. Z jehlic tisů se vyrábí cytostatikum *taxol*, jenž se užívá např. při karcinomu vaječniku, prsu či plic. *z knihy Smrtící rostliny*

Jaký bude svět po koronaviru?

Jsou určité mezníky, které ovlivňují svět. Po 11. září jsme si museli zvyknout na nová pravidla v letecké dopravě a vánoční trhy s betonovými zátarasy. Obáváme se terorizmu, i když je mnohem pravděpodobnější, že nás zabije někdo z rodiny, než terorista. A teď je tu nová zkušenost s COVID-19. Zaskočila nás a zatrásla s naším sebevědomím, že jsme všemocní a neomylní. Vždyť jsme přece dokázali tolik věcí, letěli na Měsíc, máme internet, čteme genomy a koketujeme s umělou inteligencí. Jsme vrcholovým predátorem planety. A najednou je tu malý neviditelný nepřítel, který si nás dovoluje lovit. Kousiček RNA v chomáčku proteinu. Jak trefně poznamenal jeden biolog – virus je „špatná zpráva zabalená v kousku bílkoviny“. Vědci se přou, jestli je vůbec „živý“ a my teď máme pocit, že je živý až moc.

Ne, nevyhubí většinu lidstva a nevyřeší tak tabuizovaný problém přelidnění. Tentokrát ještě ne, ale zanechá v nás červíčka pochybností, že některý jiný, ještě šikovnější, by příště mohl. V dnešním globalizovaném světě se nejen skvěle šířil, ale dovedl uchvátit vědomí většiny lidí a stal se tím nejsilnějším memem. Máme to totiž zakódováno ve svých genech, bát se nového a neznámého. Když náš prapředek nezareagoval na divné zapraskání či zvuk, často nepřežil. A COVID-19 je takovým zapraskáním. Co na tom, že na chřipku zemře více lidí, než zatím na koronavirus, že blesk zabije ročně 24 000 lidí nebo bojíme se atavisticky zmije, ale spíše nás zabije včela. Je to nové a tudíž neznámé, nejsme si jisti, co to s námi udělá. Podobně, ale ještě mnohem hůře se cítí naši předci při středověkých morových epidemiích.

A proto jsou ostatní problémy jakoby zapomenuty. Imigranti, Gréta a hon na uhlíkovou stopu. Teď rezonuje koronavirus. Politická korektnost jde stranou. Co také atraktivnějšího mohou média nabídnout? Lidé zajímá, protože je ohrožuje svojí novostí. Byla tu už ebola, horečka nipah, SARS, ale ty byly vesměs lokálními epizodami. Zahýbe to nepochybně i s ekonomikou. Až na pár výjimek, všichni proděláme. Ale co jsou to peníze, vůči zdraví a životu? Evropská unie zklamala a na hrozbu nedokázala adekvátně reagovat. Možná je to ale dobře, že nakonec nechala ochranu na národních státech, které nejlépe znají situaci.

Člověk měl vždy jednu dobrou vlastnost, že i ze všeho zlého si uměl vzít něco pozitivního a nějaké ponaučení. Dokážeme si vzít něco i z koronaviru? Během úspěšného vývoje jsme ztratili pokoru. Měli bychom si uvědomit, že nejsme tím úplným středobodem světa a jsou tu mocnější síly, vůči

kterým jsme zatím bezmocní. Takových situací, které nás mohou dostat do kolen je více. Představte si, kdyby se k Zemi blížil asteroid a ani vědci nedokázali přesně říct, jestli nás mine nebo se trefí. Může vybuchnout supervulkán pod Yellowstone a změnit náraz klima, silná sluneční erupce nám může spálit satelity a energetickou rozvodnou síť. Možná nám koronavirus pomůže najít své místo v řádu světa, a lépe nás zakotví.

Češi byli odjakživa laxní k zákonům a nařízením. Ale pravidla společnosti tu nejsou pro legraci a někdy mohou být ztracena důležitá. I to nám koronavirus připomněl. Vyrazil jsem tuhle poprvé s papírovou rouškou, jedinou, kterou jsme doma našli. Připadal jsem si trochu jako pračlověk, když vycházel z jeskyně s kyjem v naději, že by případnou potvoru snad zahnal. Já vím, že rouškou nezahnal. Ale pokud nás koronavirus naučí dodržovat pravidla, tím lépe. Najednou bylo jedno, co si kdo myslí a koho volí, hlavně když jsme dokázali táhnout za jeden provaz. Budou přibývat otázky. Nezmutoje COVID-19 a nebude se pravidelně vracet vedle chřipkových epidemií? Nevypořádaly se s ním lépe asijská společenství, založená tradičně na kolektivním přístupu, než individualistická euro-americká společnost? Není to další omezující faktor, který zredukuje demokracii? Nevyvolá koronavirus hlad a nebude působit jako katalyzátor konfliktu mezi bohatým Severem a chudým Jihem? Možná si začneme víc vážit vědců a odborníků, budeme čistotnější a digitální technologie se stanou ještě větší přirozeností. Je to příležitost pro určitý restart a dělat věci lépe. Řada lidí možná změní negativní postoj k očkování.

Svět už nebude zcela jako dřív a přání nebýt ve špatnou chvíli na špatném místě nebude jen frázi. Uvědomíme si, že rozum nestačí a je potřeba také štěstí. Tak ať ho máme.

Hacknutá čeština

Otravina - levná požívatinu plná umělých dochucovadel, konzervantů a barviv

Ejakulatiny - výročí prvního sexu

Švejks news - záměrně lživá informace sloužící k pobavení rozumných čtenářů či posluchačů a k napálení a zesměšnění těch druhých, kteří běžně věří fake news

Prdět srdička - být až nezdravě šťastný, vše vidět jen v těch nejružovějších barvách

Roztoč - roztočené pivo, které větrá a čeká na zákazníka

Ključník - věčně ukňouraný člověk, který si pořád stěžuje, jak mu ostatní ubližují

Blánoce - tradiční české Vánoce na blátě

Hormonie - první rok vztahu z netu

Jednoduchá pravidla – složité chování

Už jste si toho také všimli, že jednoduchá pravidla mohou generovat velmi složité chování? Krásně to dokumentoval britský matematik John Horton Conway v roce 1970 na své jednoduché počítačové hře *Life*. Zakládá se na pouhých čtyřech pravidlech:

Každá živá buňka s méně než dvěma živými sousedy zemře.

Každá živá buňka se dvěma nebo třemi živými sousedy zůstává žít.

Každá živá buňka s více než třemi živými sousedy zemře.

Každá mrtvá buňka s právě třemi živými sousedy ožívne.

A počítač v závislosti na počátečním rozložení vykresloval zajímavé a velmi složité struktury. Vytvořené vzory po určitém počtu generací buď vymizely anebo přešly do stabilního, neměnného uspořádání nebo oscillovaly. Vzory se někdy pohybovaly určitým směrem, jindy zůstávaly na

místě. Správně tušíte, že čert je zakopán v počátečním uspořádání. A tak je tomu vždy. Jaké byly počáteční podmínky *Velkého třesku*?

Vezměme si vznik naší sluneční soustavy před 4,5 miliardou let. Působila zde hlavně gravitace a tak by člověk čekal, že veškerá hmota prachového mračna postupně napadá na Slunce, ale nestalo se tak. Část prachu se nabalovala i na lokální gravitační centra, a pokud byla v pohybu, kroužila s nimi kolem rodící se hvězdy. Poblíž Slunce vznikaly kamenné planety z materiálu, který byl v pevném skupenství a teprve za „sněžnou čarou“, kdy z kondenzoval plyn, vznikaly planety plynní obří. Řada drah vznikajících planetesimál byla však nestabilních a kolizních a tak nakonec zůstalo jen pár těch „šťastných“. Tak jednoduché gravitační přitahování a zákon zachování hybnosti a momentu vytvořily krásnou a složitou sluneční soustavu.

A zase hlodají počáteční podmínky. Něco způsobilo, že prach nebyl nehybný a pohyboval se trochu nehomogenně. Snad pod vlivem elektrostatických sil či jako ozvěna výbuchu vzdálené supernovy. A těmto drobným nepravidlostem vděčíme za život. Není to ostatně poprvé. Když záření po *Velkém třesku* chladlo, vznikaly hmota a antihmota a ty se pak navzájem opět vybijely v ohromné anihilaci, tak z nějakého důvodu vznikl nepatrný přebytek hmoty nad antihmotou. Prý jen o jednu částici na miliardu.

Jak vesmír chladl stával se složitějším, obdobně jako oblak páry postupně zkondenzuje v kapalinu a později zmrzne v led. Čtyři základní síly formují tento stav. *Slabá interakce* zodpovědná za radioaktivní rozpad, *silná interakce* držící kvarky v jádrech atomů, *elektromagnetická síla* a *gravitace*. Každá síla nejvíce působí v určitých vzdálenostech a tak v makrosvětě cítíme především gravitaci, ač je z těchto sil nejslabší a elektromagnetickou sílu. Působení těchto čtyř sil vytvořilo Mendělejevovu soustavu prvků, jejich slučovací zákony, chemii. Anorganickou i organickou se schopností uhlíku vytvářet řetězce vlastních atomů. A také fyziku, polovodiče a počítače.

Dalším takovým příkladem jednoduchých pravidel a složitě chování jsou i diferenciální rovnice. Několik jednoduchých vztahů mezi derivacemi, tedy trendy, po integraci generuje překvapivě složitě, třeba i chaotické chování. Zdánlivě jednoduchý systém opět komplikují počáteční a okrajové podmínky. Ty mají rozhodující podíl na výsledném složitě chování. V počítačovém modelu vkládáme ideální, exaktní počáteční podmínky ale i tak u některých systémů přesnost vkládaných čísel ovlivňuje, to, co získáme. Třeba u modelů počasí. V reálném světě nejsou nikdy počáteční (*rozuměj i okrajové*) podmínky ideální a opakovatelné. Systém interaguje s okolím a promítají se do nich drobné fluktuace a vlivy. A tak je náš svět složitý a komplexní. Chce směřovat k rovnováze, kterou našťastí nikdy nedosáhne, protože ta se vždy před dosažením o trochu změní.

Působí také obdobná jednoduchá pravidla při formování společnosti? Konec konců *desatero* takových formovalo po dvě tisíciletí křesťanskou kulturu. Společenské systémy komplikuje *svobodná vůle* jednotlivých aktérů. Vnáší do nich nahodilost a neurčitost. Protože svoboda rozhodování není z pohledu na systém jako celek nic jiného, než nahodilost, musíme společnost popisovat statisticky podobně jako kvantovou mechaniku, kde částice jsou také nahodilé, jakoby měly svobodu pohybovat se tak, jak se jim zachce. Pro zákonitosti společenských pohybů ještě nikdo zatím obdobnou *Schrödingerovu rovnici* neobjevil, ale bezpochyby se také řídí jednoduchými základními pravidly.

Zatím tato pravidla jen intuitivně a heuristicky hádáme. Mohou vypadat třeba i takhle:

O peníze jde vždy až v první řadě (princip sobeckosti, měj se rád)

V systému s omezenými zdroji nebo prostorem přežívá jen ten nejsilnější či nejšikovnější (princip boje o přežití, požadavek vůdce)

Když já pomůžu teď tobě, tak ty mi to možná někdy oplátiš (princip altruizmu, půjčka za oplátku)

Rodina, příbuzní a stejně mluvící jsou bližší, než ti ostatní (princip podobnosti)

Ženy jsou cennější a bez nich to nejde (princip kontinuity)

Tato pravidla nemusí být neměnná a v příští feminizované společnosti a s rozvojem vědy se mohou třeba měnit o

Jde to i bez samců, proč je zbytečně žít (princip efektivitu)

To by ale znamenalo, že se nepodařilo vymátnout ta opravdu základní pravidla, kterými se jednání živých bytostí řídí. Protože ta by se měnit neměla. Zvířata se svými instinkty se chovají mnohem předvídavěji a přímočařeji, než my lidé. Že jsme každý jiný? Za to opět mohou počáteční a okrajové podmínky. Do vínu získáváme nahodilou kombinaci genů našich rodičů a rodíme se každý do jiného prostředí. A tak máme i různé osudy a jsme každý jiný. A to je dobře.

Přesto máme jako lidé něco společného. Asi byste rádi slyšeli, že humanitu. Ale spíše je to zvidavost a pohodlnost, co nás posouvá vpřed a předurčuje nás k výstavbě technické civilizace. A také obtížné životní podmínky, kterým jsme museli čas od času čelit. Tady platí víc, než kde jinde, že co nás nezabije, to nás posílí.

Na pomezí života a biochemie

Pro media jsou vděčným a omílaným tématem viry a choroby, kterými nás dovedou potrápiti. Proč jsou viry tak záluďné? Protože jsou moc malé. Měří jen desítky či stovky nanometrů a jsou vidět jedině v elektronovém mikroskopu. Jsou vůbec živí, tak jako organizmy a bakterie? Spíše nejsou. Jeden biolog je charakterizoval jako *špatnou zprávu zabalenou do bílkoviny*. Je to jen kus dědičné informace, tedy DNA nebo RNA, a nějaký bílkovinný enzym. Ten umožní proniknout do buňky a využít ji k vlastnímu množení. Proto se proti nim tak těžko bojuje. Když si hned nezabijí svého hostitele, tak se dobře šíří. Viry jsou zodpovědné za takové nemoci jako neštovice, obrnu, spalničky, ebolu, žloutenku a další.

Nejsou však jedinými sotva viditelnými infekty. Patří mezi ně i tzv. *priony* neboli infekční prionové bílkoviny, které se zcela běžně vyskytují v savčí mozkové tkáni a pravděpodobně se spolupodílí na výkonnosti dlouhodobé paměti. Tyto nakažlivé molekuly jsou poté zodpovědné za vznik napadení mozkové tkáně, neboli prionopatií, jejichž ústředními projevy jsou mozečkové poruchy a mimořádně rychle postupující demence. Platí-li tzv. prionová teorie, jsou priony původci celé řady nemocí CNS živočichů (včetně člověka). Priony však hrají úlohu i při dědičných změnách a evoluci. Před dekádu nás děsila nemoc šilných krav (BSE) a její přenos na člověka.

Čili mikrosvět není jen záhadný, ale umí být i záluďný. Když něco menšího než setina miliontiny milimetru dokáže skolit skoro dvoumetrového člověka, tak to budí úctu. Je to účinné jako řetězová reakce v nukleární bombě.

Moudrá židovská přísloví.

1. Pokud je možné problém vyřešit za peníze, nejedná se o problém, ale o náklady.
2. Adam byl prvním šťastlivcem na světě – neměl totiž tehýni.
3. Bůh dal člověku dvě uši a jedno ústa proto, aby více naslouchal a méně hovořil.
4. Chraň tě Bůh před špatnými ženami, před hodnými se zachraň sám!
5. Vešlo víno – vyšlo tajemství.
6. Bůh nemůže být všude současně – proto stvořil matky.
7. Nebuď sladký – snědí tě. Nebuď hořký – vyplivnou tě.
8. Všichni si stěžují na nedostatek peněz, ale na nedostatek rozumu nikdo.
9. Boj se kozla zepředu, koně zezadu, hlupáka ze všech stran.
10. Znalostí mnoho místa nezaberou.
11. Host a ryba začínají třetího dne zavánět.
12. Pokud nechceš, aby se ti pověsili na krk, neklaň se nízkou.
13. Při výběru ze dvou zel, vybere si pesimista obě.
14. Hluchý slyšel, jak němý vykládal, že slepý viděl, jak chromý utíkal, co mu nohy stačily.
15. Bůh chrání chudáky, minimálně před drahými hříchy.
16. Pokud by dobročinnost nic nestála, byli by všichni filantropové.
17. Když se stará panna vdává, okamžitě se mění na mladou manželku.
18. Rodiče učí děti mluvit, děti rodiče mlčet.
19. Z dálky jsou všichni lidé dobří.
20. S penězi není tak dobře, jako bez nich tak špatně.

21. Možná, že jsou vejce mnohem chytřejší než slepice, ale rychle zatusnou.
22. Ještě se nenarodil kůň, na kterém by bylo možné dohonit vlastní mládí.
23. Muži by více udělali, kdyby ženy méně hovořily.
24. Šediny jsou příznakem stáří, ne moudrosti.
25. Dobře mlčet je těžší než dobře mluvit.
26. Špatná manželka je horší než déšť – déšť tě zažene do domu, špatná z něho vyžene.
27. Svět zmizí ne proto, že je na něm příliš lidí, ale proto, že je na něm příliš nelidí.
28. Bože! Pomoz mi vstát zpět na nohy – spadnout mohu i sám.
29. Pokud se život nemění k lepšímu, počkej – změní se k horšímu.
30. Jakkoliv je láska sladká, kompot z ní nepřipravíš.
31. Když není co dělat, přijdou na řadu velké činy.
32. Kdo nemá děti, dobře je vychovává.
33. Je lepší umřít smíchy než strachy.
34. Zkušenosti jsou slovo, kterým lidé nazývají své chyby.
35. S věkem člověk vidí hůř, ale více. *z netu*

Ke dni matek

Pravé zlato máma neschovává ve šperkovnici, to pravé zlato ji běhá po bytě a dělá binec.

Nevíš něco? Vygoogli to. Neznáš někoho? Jdi na facebook. Hleď něco? Mami!

Babi! Rychle sem přijed', tvoje dcera na mě křičí.

Než jsem otěhotněla, spala jsem na břiše. Během těhotenství jsem spala na boku. Po narození mého dítěte mohu spát i ve stoje.

Jsem šéfkuchařka, učitelka, průvodkyně, vypravěčka příběhů, přemožitelka příšer, ošetřovatelka, údržbářka, umělkyně, nejlepší kamarádka, poradkyně, organizátorka, svačkářka, hospodyně, prostě multifunkční královna. Možná mě ale znáte pod mým krycím jménem. Máma.

Poradíte si s méně obvyklými slovy?

štulec, arkýř, kandelábr, rapír, antoušek, cidlina, souhotě, mantl, libela, splín, brak, dlab, echo, flakón, tyl, grunt, hrma, ingot, jupka, krecht, lorna, mluno, nátepník, ornát, pech, rek, sak, típec, úzus, vindra, kar, zdviž, bandaska, krchov, váda, parazol, obrtlík, svat, koudel, zubačka, pikolík, vazelína, próba, krokev, struska, meandr, slat', poberta, cvikr, roub, vatra, buchar, klestí, pipeta, vantroky, šlem, ambít, podběrák, záděra, šamot, druk, hučka, sloha, kvelb, heligonka, rumiště, veřej, firhaněk, škapulíř, verpánek, bulík, krtina, kolorit, keson, ruměnc, bryčka, žebříňák, vozka, štolba, kohorta, klaka, setník, žoužel, humno, talek, paravan, mašlovačka, houžev, korběl, portmonka, kastrát, hambálek, duchna, konkubína, ozim, eskapáda, rouno, pléd, ráčna, tovaryš, pergola. *dle netu*

Řešení úlohy: není

A slovo závěrem

Covid-19 nezmizel, jak jsme možná trochu bláhově v skrytu duše očekávali. Naopak stává se součástí našeho života, podobně jako angina, chřipka, spalničky, HIV nebo tulipán či internet. Některé objekty jsou tu odjakživa, jiné přibývají a formují nás. Často nás překvapí svojí novostí a neočekávaností a také změni náš život. Udělaly to chytré mobilní telefony a udělá to i Covid-19. Upravíme své zvyky a časem ho přestaneme vnímat. Doufejme, že si ho naopak zapamatuje náš imunitní systém a vytvoří proti němu dostatek protilátek. To ale až za delší dobu, počítanou na roky. Pokud nebude tak záluďný, jako chřipka a nebude se vracet každý rok v jiném hávu. Lidský duch si poradil s morovými epidemiemi, cholerou, neštovicemi, dětskou obrnou. Nepochybně si poradí i s Covid-19, nejspíš nějakou vakcínou.

Ale buďme i pokorní a nemysleme si, že máme budoucnost předplacenou navždy. Vždycky může přiletět asteroid podobný tomu, co vyhubil dinosaury, vybuchnout supervulkán nebo na nás zacílit smrtící výtrysk gama záření. Také některý šikovný budoucí virus může být nad síly našeho zdravotnictví a vyhubit nás. Stačila by na to smrtelnost eboly a nakažlivost a inkubační doba koronaviru. Život je ruská ruleta a bubínek revolveru, i když je obrovský, tak není prázdný.